

*О музику !
Царівних звуків ти ріка безмежна...*

*До міжнародного дня музики
(1 жовтня)*

*Підготувала
бібліотекар II категорії
Кривешко Тетяна*

Музика - це розум, втілений в прекрасних звуках

Іван Сергійович Тургенєв

Музика - це чудодійний засіб залучення до добра, краси, людяності і духовності. Слухаючи музику, людина пізнає себе.

Завдяки музиці в людині пробуджується уявлення про високе, величне, прекрасне не тільки в навколишньому світі, але і в самому собі.

Музика - могутній засіб самовиховання.

Музика - найдосконаліше джерело думки, найсприятливіший фон, на якому виникає духовна спільнота. Музика охоплює людину цілком, тим самим як би відкриває серця людей. Слухаючи прекрасну мелодію, переживаючи і захоплюючись її мотивами і наспівами, люди стають ближчими один до одного. Музика має велику силу зближення.

У світі є навіть спеціальне свято, затверджене за рішенням Юнеско, яке так і називається - **Міжнародний день музики** і святкується щорічно 1 жовтня. Одним з ініціаторів у створенні цього свята був великий композитор XX століття *Д. Шостакович*. Свято Міжнародного дня музики почали відзначати в 20 столітті. Але сама музика з'явилася дуже і дуже давно. Музика не постаріє, не вмере, музика буде жити стільки, скільки живе людство, точніше поки живе той, хто вміє слухати і відчувати її.

*Дмитро
Шостакович*

Музика допомагає багатьом впоратися з болем, занепокоєнням, смутком і тугою. Часом музика сама є стимулятором смутку чи радості. Американські вчені довели, що музика може робити людину щасливою. Використовуючи спеціальні методики дослідження головного мозку, вчені з'ясували, що при прослуховуванні особливо зворушливих чуттєвих мелодій наводяться в активність ті ж частини мозку, що і в стані ейфорії, спричиненої їжею і сексом. Але такий ефект викликає тільки музика, від якої, так би мовити, мороз по шкірі. Інші мелодії, які сприймаються людиною спокійно, без особливих емоцій, не дають відчуття щастя.

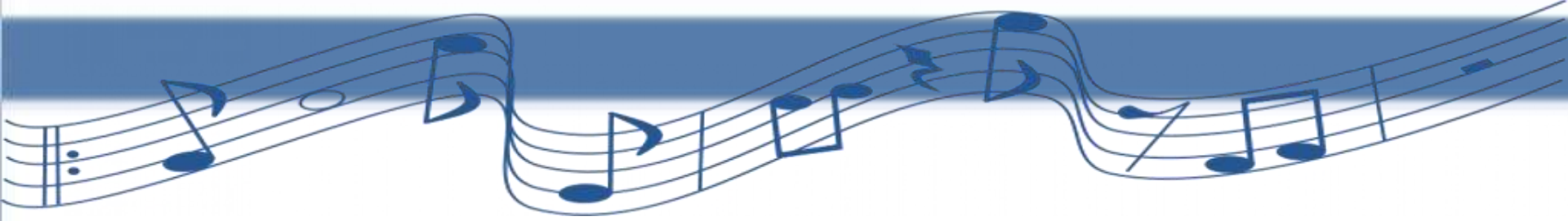
Вчені вважають, що більшість людей - здатні відчувати стан морозу по шкірі при прослуховуванні певних мелодій. І для кожної людини ці мелодії – свої.

Музика допомагає нам тренувати себе в гармонії, це і є магія музики і її таємниця. Музика, яку ми любимо, налаштовує нас і вводить в гармонію з життям. Музика необхідна людині.

І **1 жовтня - Міжнародний день музики** - святкують не тільки композитори, музиканти, загалом всі ті, хто професійно пов'язав своє життя з музичним мистецтвом, а й всі ми, хто просто любить музику і життя без неї не уявляє.

У кожного своя улюблена музика, яка змушує плакати і радіти, дозволяє замислитися про сенс життя і буття. Музика - взагалі - найсильніший інструмент впливу на психіку людини. Музикою потрібно насолоджуватися, її потрібно слухати і розуміти, тоді і жити стане простіше і люди стануть добрішими.

*О музико! Чарівних звуків ти ріка безмежна,
Гармонія тих фарб, що з сонцем грає джерело.
Душі людської казка безсловесна
Чарує й манить, як восени тепло.
Вона саме життя, що жити всім велить !
Вона надія й щастя мить!*

Становлення музичного мистецтва

*Музика це мистецтво, яке найближче до сліз і спогадів.
Оскар Уайльд*

Відносно походження музичного мистецтва в 19-20 століттях були висунені різні гіпотези, згідно з якими витоками мистецтва були інтонації збудженого мовлення (*Г.Спенсер*), спів птахів та тварин (*Ч.Дарвін*), ритми роботи первісних людей (*К.Бюхер*), їх звукові сигнали (*К.Штумпф*), магичні заклинання (*Ж.Комбар'є*). В сучасній науці, що спирається на археологічні та етнографічні дані вважається, що музика розвивалася і поступово виділилася із первісного синкретичного прамистецтва, що містило в собі зародки танцю, поезії та інших видів мистецтва.

Виділення музики в самостійний вид мистецтва відбувалося в період розкладу первісного строю. В цю епоху міфи різних народів фіксують уяву про музику як могутню силу, що здатна керувати природою, приборкувати тварин та зцілювати людей.

Музична культура рабовласницьких та ранньофеодальних країн стародавнього світу характеризується діяльністю професійних музикантів, що служили в храмах, при дворах знаті, брали участь в масових обрядах. Вперше, окрім практичної та духовної функції, в музиці починають відособлюватися естетичні функції — наприклад, в Стародавній Греції проводились змагання музикантів, що виконували піснеспіви та інструментальні п'єси. Розвиваються різні пісенні і танцювальні жанри, в багатьох із них музика, поезія і танець зберігають первісну єдність. Виникають перші системи нотної фіксації (клинописна, буквенна), хоча переважаючою формою залишається усна. Виникають перші музично-естетичні вчення (наприклад, у Китаї — Конфуція, у Греції — Піфагора, Платона, Аристотеля, у Римі — Лукреція). Музика розглядається на практиці і в теорії як вид діяльності, близький науці, ремеслу, релігії, як засіб впливу на природу (магія) та людину (виховання моральних якостей), в зв'язку з чим встановлювалась сувора суспільна або державна регламентація використання музики різних видів (в тому числі окремих ладів).

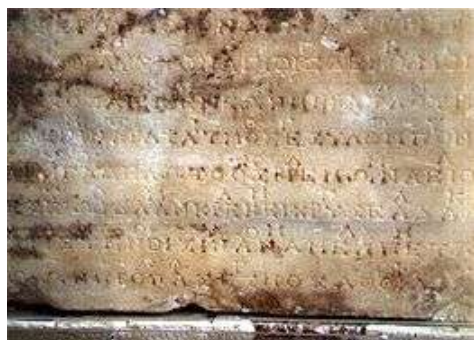
Давньогрецька музика

Джерела вивчення

*Музика – поезія повітря.
Ріхтер*

До сьогодення давньогрецька музика дійшла до нас лише у вигляді фрагментів нотних записів, що були виконані грецькими і фінікійськими буквами. Це — музика до пісні (стасиму) із драми «Орест» Евріпіда; два гімни Аполлону (138 і 128 до н. е.); похоронна й лірична пісні; 12 рядків пеана; 4 рядка музики на самогубство Аянта і деякі інші. Відомості про давньогрецьку музику почерпнуті з літературних джерел, теоретичних трактатів давньогрецьких мислителів та образотворчого мистецтва.

Найдавніші джерела відносяться до 3—2 тисячоліть до нашої ери. Це зображення з Криту найдавніших струнних інструментів, сцен гри на лірі й авлосі, статуетки арфістів і флейтистів з Кікладських островів. В поемах Гомера, що відбили побут мікенського суспільства кінця 2-го тисячоліття до н. е., говориться про використання музики у трудових процесах, релігійні церемонії і народні свята. На аттичних дипілонських вазах (8-7 століття до н. е.) зустрічаються зображення процесій, що виконують пісню хором.

Дельфійський камінь, на якому викарбувано гімн Аполлону. Музична нотація виконана рядком окремих символів, що стоять над основним рядком — текстовим.

Гра на авлосі.
Зображення на давньогрецькій кераміці

Аполлон і Марсієй.
Барельєф на колоні в Мантінеї

Давньогрецька музика

Музичні інструменти

У музичній практиці існували численні різновиди інструментів. Серед струнних інструментів переважають щипкові:

- ❖ **формінга** — щипковий інструмент із корпусом напівкруглої форми, з бічними планками, з'єднаними вгорі поперечним брусом. В 5-4 століттях до н. е. була витіснена лірою і кіфарою.
- ❖ **ліра** — згідно з міфом була виготовлена Гермесом з панцира черепахи й подарована Аполлону. Мала плоский, округлий корпус із шкіряною мембраною, від 3 до 11 жильних, кишкових, лляних або конопельних струн.
- ❖ **кіфара** складалася з корпуса — вузької прямолінійної (трапецієподібної) дерев'яної коробки (іноді округлої знизу), 2 ручок (прикріплених до корпуса в поздовжньому напрямку) і поперечини (ярма), що з'єднує ручки. Струни однакової довжини, але різної товщини й натяги прикріплювалися знизу до передньої частини корпуса й зверху до поперечини паралельно площини корпуса й ручок. У першій половині 7 століття до н. е. мала сім струн, пізніше 12.
- ❖ **самбіка** (або самбука) — близькосхідного походження типу кутової арфи (інша назва тригон).
- ❖ **псалтерій** (буквально — «перебираю струни») мав трикутний або чотирикутний, частіше трапецієподібний корпус. Струни захищували пальцями або плектром.

Серед духових інструментів зустрічаються як язичкові, так і флейтові:

- ❖ **авлос** — язичковий інструмент, що являв собою пару окремих циліндричних або конічних трубок з очерету, дерева, кістки, пізніше з металу. Кожна з трубок мала 3-5 (пізніше більше) пальцевих отворів, причому правий авлос видобував більш високі, а лівий — нижчі звуки. Авлос широко використовувався для супроводу сольного й хорового співу, танців, під час похоронних і весільних обрядів, культових, військових й інших ритуалів, а також у театрі.
- ❖ **флейта Пана**, відома також під назвою *сірінга* — багатоствольна флейта, що являла собою від 5 до 13 скріплених між собою трубок. Згідно з міфом її створив палко закоханий у Сірінгу бог лісів Пан. Тікаючи від Пана, Сірінга просила своїх сестер перетворити її на очеретину, Пан же зробив з цієї очеретини свиріль, яка стала його улюбленим інструментом.

Попередником сучасних мідних духових можна вважати **корну** — довгий ріг, прямий або закручений спіраллю, з розширюваним розтрубом в кінці. Звучав під час ритуальних церемоній і на полі бою.

З давньогрецьких ударних інструментів найвідоміші **тимпан** (попередник **литавр**), **систр**, **кимвали** (попередник **тарілок**), **кроталі**, **псифіра**, **роптр** та інші. Проте ударні інструменти користувалися меншою популярністю, ніж струнні і духові.

У 3-2 століттях до н. е. у Греції з'явився попередник сучасного органу — **гідравлос**, сконструйований александрійським механіком Ктесибієм. Інструмент мав від 4 до 18 труб, а тиск повітря, що поступав в труби, підтримувався стовпом води. Гідравлос був розповсюджений у Римській імперії, потім у Візантії.

*Ерос грає на кіфарі.
Скульптура 1 ст. до н. е.*

*Жінка грає на авлосі.
Червонофігурний кілікс,
5 ст. до н. е.,
Вазописець Брига*

Музика Середньовіччя

Джерела вивчення

Інструментарій

*Музика – це чаша з вином мовчання.
Роберт Фрпп*

Термін **музика середньовіччя** охоплює період європейської історії музики від падіння Римської Імперії (V століття) до початку XV століття, коли на зміну прийшла епоха Відродження. Загальними рисами цього періоду є сильний зв'язок із релігією, перевага одноголосся, аскетизм, акапельний спів і переважання модальних ладів. На епоху середньовіччя припадає діяльність **Гвідо д'Ареццо**, що перший запропонував систему сольмізації, що уможливила точний запис нот.

Відомості про середньовічну музику базуються на її рукописах, що збереглися до нашого часу. Створення музичних рукописів було дорогою справою як через дорожнечу пергаменту, так і трудомісткість процесу переписування, тому лише найбагатші інституції могли собі дозволити створення таких манускриптів, переважно це були церкви і монастирі. Цими інституціями зберігалися зразки як духовної, так і світської музики, проте збережені рукописи не відбивають різноманіття популярної музики того часу. Занотована музика початку епохи виглядає одноголосною і ритмічно рівною, тобто текст співався в унісон без інструментального супроводу.

Інструменти, на яких виконувалася середньовічна музика збереглися до наших днів, хоча і в різних формах. Флейти вироблялися переважно з дерева, а не металу (як зараз) і були як повздовжними так і поперечними, подібними до сучасних блок-флейт. Популярними були пан-флейти, що також виготовлялися з деревини.

Поширені були щипкові струнні інструменти, такі як **лютня**, **псалтеріон**, а також **цимбали**, на яких до XIV століття також грали захищуванням струни і лише після XIV століття, коли була винайдена технологія виробництва металевих струн, ударами палички.

Першим зафіксованим в Європі смичковим інструментом стала **колісна ліра**, що потрапила з Візантії. Існували також струнні інструменти без резонуючого корпусу, подібних сучасній арфі, існували також і ранні версії скрипок і тромбонів.

*Музикант грає на віолі,
манускрипт XIV століття*

Музика епохи Відродження

Естетика

Жанрове різноманіття

*Музика – це ліки для розуму.
Джон А. Логан*

Музика епохи Відродження або **музика Ренесансу** — період у розвитку європейської музики приблизно між 1400 (1430) і 1600 роками. Як і в культурі взагалі, ренесанс в музиці характеризується відновленням інтересу до античної культури, прагненням відобразити багатоманіття світу і, разом з тим, ідеями гармонії і благозвуччя.

Естетика ренесансу у своїх основних принципах заперечувала середньовічну. Музичні теоретики (Й. Тінкторіс, Дж. Царліно) протиставляли сучасну їм манеру письма (*maniera moderna*) старій (*antica, vecchie*), середньовічну музику розглядали як створену «невігласами», «варварами». Однак реально музика відродження зберегла наступність стосовно ряду принципів культури середньовіччя. Зокрема, музика як і раніше розглядалася як наука і за середньовічною шкільної традицією входила у квадривій поряд з арифметикою, геометрією й астрономією (у теоретичних трактатах, як і раніше, підкреслювалася особлива актуальність числа, числової пропорції, симетрії для музичної композиції). З іншої сторони, у надрах Відродження визрівали деякі принципи, що ведуть до бароко, зокрема починали формуватися ефектне трактування слова та риторичні фігури, що зближувало музику із системою трівія (граматика, риторика, діалектика).

У зв'язку з переходом від середньовічної теоцентричної культури до антропоцентричної відбулися сутнісні зміни і в музичному мистецтві. Середньовічний естетичний канон став поступово руйнуватися під впливом ренесансного індивідуалізму. Початок нотодруку, нові умови побутування музики (поява демократичної публіки, розквіт аматорського музикування) вели до переосмислення її соціального статусу. Зросла роль світських жанрів (фроттола, віланелла, вільянско, шансон, мадригал, у кінці 16 ст. — опера, балет), самостійною стала інструментальна музика (хоральні обробки, ричеркари, канцони, імпровізаційні п'єси — прелюдії, токати, фантазії), відродився інтерес до танцювального мистецтва (поява численних танцювальних жанрів, нотних танцювальних збірників, керівництв і перших професійних танцмейстерів).

Жанри і стилі музики відродження розрізнялися й залежно від їхньої соціальної функції — музика народна й «учена», церковна і світська, для «недоосвідчених аматорів» і для «вишуканих вух».

Музика в епоху Просвітництва

*Музика – це універсальна мова людства.
Женрі Монсфелло Уогсворт*

Процес переходу в Європі від музичної культури феодального типу до буржуазної продовжується впродовж 17-18 століття. Остаточно закріплюється загальне панування світської музики. Її зміст охоплює широке коло тем і образів, в тому числі філософських, історичних, сучасних, громадянських. Поряд з музикуванням в аристократичних салонах розвивається публічне музичне життя. Відкриваються постійно діючі музичні установи — оперні театри, філармонічні товариства. Вдосконалюються струнні та духові музичні інструменти. Розвивається нотний друк.

В композиторській творчості цей період представлено такими художніми стилями, як класицизм, бароко, рококо. Поряд з існуючими вже монументальними жанрами меси та ораторії в цей період виникає і невдовзі стає провідним принципово новий жанр — **опера**. В кінці цього періоду починається формування симфонії та балету. Паралельно з розквітом поліфонії вільного стилю, що приходить на зміну поліфонії строгого стилю, в побутовій танцювальній, а пізніше в професійній музиці зароджується гомофонно-гармонічний склад.

У країнах, де в цей час триває процес становлення націй (Італія, Франція, Англія, частково Німеччина) формуються високорозвинені національні музичні культури. Так в Італії зароджуються опера, ораторія і кантата, оновлюється інструментальна музика (творчість *А. Вівальді*, *А. Кореллі*). У Франції — опера-балет (*Ж. Б. Люлі*), нові форми клавірних мініатюр (творчість *Рамо та Куперена*); в Англії — клавірна школа верджиналістів. Вершиною композиторської музики цього періоду вважають творчість видатного німецького композитора *Й. С. Баха*. З його ім'ям пов'язують також початок панування в європейській музиці рівномірної темпації. В українській та російській музиці цього періоду продовжується розвиток хорових жанрів, насамперед хорових концертів (творчість *М. Березовського, Д. Бортнянського та А. Веделя*). В культовій музиці розквітає партесний спів. З'являються також перші опери, написані за взірцем італійських (напр. «Демофонт» Березовського).

*Музиканти,
картина Абрахама Боссе
1635 року*

Й. С. Бах

Віденський класицизм

*Музика – посередник між духовним і чуттєвим життям людини.
Людвіг ван Бетховен*

Представниками Віденського класицизму були : Й. Гайдн, В.А. Моцарт, Л. ван Бетховен, Шуберт.

Діяльність композиторів віденської школи підготовлена художнім досвідом їхніх попередників і сучасників, включаючи італійську і французьку оперу і інструментальну культуру, досягнення німецької музики (Г.Ф. Гендель, Й. С. Бах і його сини, мангеймська школа). Величезну роль у становленні Віденської школи зіграв музичний побут Відня — найбільшого музичного центру, музичний фольклор багатонаціональної Австрії. У віденських класиків тісно пов'язане із загальним підйомом австро-німецької культури, із Просвітництвом напередодні Великої французької революції. Творчі ідеї віденських класиків тісно стикаються з поглядами Г. Е. Лессінга, І. Г. Гердера, Й. В. Гете, Ф. Шіллера, І. Канта, Г. Гегеля, з деякими положеннями французьких енциклопедистів.

В. А. Моцарт

Для мистецтва представників Віденської школи характерні універсальність мистецтв, мислення, логічність, ясність художньої форми. У їх творах органічно сполучаються почуття й інтелект, трагічне і комічне, точний розрахунок і природність, невимушеність висловлення. У творчості віденських класиків виражене динамічне розуміння життєвих процесів, що знайшло найповніше втілення в сонатній формі і обумовило симфонізм багатьох їх творів. Із симфонізмом, у широкому сенсі, зв'язаний розквіт провідних інструментальних жанрів епохи — симфонії, сонати, концерту й камерного ансамблю, остаточного формування 4-частинного сонатно-симфонічного циклу. Музика композиторів Віденської класичної школи — новий етап у розвитку музичного мислення; для їх музичної мови характерні впорядкованість, централізованість у сполученні із внутрішньою розмаїтістю, багатством. У їхній творчості формуються класичні типи музичних структур — період й ін.; індивідуалізується музичний тематизм.

Розквіт Віденської школи збігся із загальним процесом становлення симфонічного оркестру — його стабільного складу, функціональної визначеності оркестрових груп. Склалися основні класичні типи камерних ансамблів — фортепіанного тріо, струнного квартету й ін.; з музики для сольних інструментальних особливо виділилася фортепіанна. Оперна творчість Моцарта відкрила широкі перспективи розвитку різних типів опери — ліричної і соціально-викривальної комедії, драми музичної, філософської опери-казки й ін. («Весілля Фігаро», «Дон Жуан», «Чарівна флейта»).

Кожний з майстрів Віденської школи мав неповторну індивідуальність. Якщо Гайдну і Бетховену ближчою виявилася сфера інструментальної музики, то Моцарт рівною мірою виявив себе і в оперному, і в інструментальному жанрах; Гайдн більше тяжів до народно-жанрового образу, гумору, жарту, Бетховен — до героїки, Моцарт, будучи універсальним художником — до різноманітних відтінків ліричного переживання. Творчість композиторів Віденської школи належить до вершин світової художньої культури, і вплинула на подальший розвиток музики.

Музика XIX століття

*Музика не має вітчизни; батьківщина її - весь всесвіт.
Фредерік Шопен*

Розвиток європейської музики кінця XVIII — початку XIX століття проходить під впливом Великої французької революції, яка не тільки породжує цілу хвилю масово-побутової музики (марші, героїчні пісні, в тому числі Марсельєзу), але й знаходить відгук в усіх музичних жанрах. Цей процес проходить на тлі та під впливом активної демократизації всього суспільного та музичного життя, подолання станових меж, що дістались у спадок від феодалізму. З аристократичних салонів музика виходить на ширші площадки, доступні широкому колу слухачів. Виникає цілий ряд нових музичних закладів, зокрема консерваторій у Празі, Варшаві, Будапешті, Відні, пізніше — в Москві та Петербурзі. З'являються музичні газети та журнали. Музичне виконавство остаточно відділяється від творчості, як самостійної музичної діяльності. Починається процес комерціалізації музики.

Л. ван Бетховен

В композиторській творчості XIX століття стверджується романтизм. На відміну від класицизму, романтизму характерні: загострена увага до емоційного світу людини, індивідуалізація та драматизація лірики, протиставлення особистості дійсності, ідеалу та реальності, інтерес до національної своєрідності, звернення до історичних, легендарних та народно-побутових сюжетів, більш вільна трактовка музичних жанрів та стремління до синтезу мистецтв, з чим пов'язаний розвиток програмної музики. Спостерігається активне становлення нових національних музичних культур — польської (творчість Ф.Шопена), угорської (Ф. Ліст), норвезької (Е.Гріг), чеської (А. Л. Дворжак), російської (М. І. Глінка, пізніше — П. І. Чайковський та композитори «Могутньої купки»), пізніше — української (М. В. Лисенко).

Ф. Шопен

З середини XIX століття виникає жанр **оперети**. У професійній творчості виділяється самостійна лінія «легкої музики». (напр. вальси І.Штрауса). Народжується естрадна музика, як самостійна галузь музичної діяльності.

Музика ХХ століття

*Музика не може мислити, але вона може втілювати думку.
Ріхард Вагнер*

В кінці ХІХ — початку ХХ століття в європейській музиці починається новий період, що відповідає початку імперіалізму. Цей період характеризується інтенсивними пошуками нових засобів виразності, експериментів, великою кількістю стильових течій.

Характерним для світової історії стає тісна взаємодія культур різних країн світу, які до цього моменту розвивалися відокремлено. Європейська музика зазнає значного впливу музичних культур народів східної Азії (особливо японської в творчості Дж. Пуччіні, К. Дебюссі), Латинської Америки, Африки (джаз).

Академічна музика першої половини століття

В першій половині ХХ століття поряд з продовженням традицій пізнього романтизму (творчість Г. Малера, Р. Штрауса, С. Рахманінова, К. Шимановського) виникають нові стильові напрямки — імпресіонізм (К. Дебюссі, частково М. Равель), експресіонізм (А. Шенберг, А. Берг), неокласицизм (П. Хіндеміт, частково І. Стравінський), все більше відособлюються індивідуальні композиторські стилі. Значну увагу композитори приділяють дослідженням глибинних пластів музичного фольклору та його інтеграції в композиторську творчість (Бела Барток, рання творчість І. Стравінського, частково Г. Свиридова, В. Лютославського, українських композиторів Б. Лятошинського та Л. Ревуцького).

Інтенсивні пошуки нових композиторських засобів приводять до значного розширення поняття та застосування тональності, а в творчості ряду композиторів — до повної відмови від тональної системи та винайдення нових засобів звуковисотної організації, наприклад додекафонії, а пізніше — серіалізму.

Велике значення для розвитку музики мала поява та розповсюдження звукозапису та кіно. З'являються перші електроінструменти, що відкривають новий погляд на природу й можливості звуку. В 1920-х роках футуристи здійснюють спроби залучення до музичного мистецтва шумових звуків. В 1940-х роках розвиток техніки звукозапису відкриває новий напрямок — конкретну музику.

Повоєнні роки поглибили експериментаторські тенденції попередніх років — у 1950-ті роки виникають перші електронні експериментальні студії, на зміну серіалізму приходить алеаторика, у 1960-ті роки авангардні течії проникають і в радянську музику, яка до цього моменту розвивалася у руслі соцреалізму.

*Виконання симфонії № 8 Малера
у Філадельфії, 1916 рік.*

Музика ХХ століття

Популярна музика

Радикальні зміни в соціально-економічному устрої відкрили нову епоху в розвитку масової культури, що включила до себе цілу низку музичних напрямків. В 1920-х — 30-х роках в США та країнах Європи масовою музичною культурою стає джаз, на теренах СРСР — масова радянська пісня.

1950-ті роки ознаменувалися появою рок-н-ролу, 1960-ті — появою рок-музики, а 1970-ті — євро-попу, а також цілої низки популярних напрямків електронної музики. Всесвітню славу здобувають музичні гурти, такі як *The Beatles*, *The Rolling Stones*, *Led Zeppelin*, *Queen*, *Deep Purple*, *AC/DC*, *ABBA* та багато інших. Показником їхньої популярності стає кількість проданих копій альбомів (платівок або, пізніше, компакт-дисків), яка іноді сягає мільйонів і навіть десятків мільйонів. Абсолютний рекорд — близько 46 мільйонів копій — належить *Майклу Джексону*, альбом «Thriller».

Знаковим явищем у 1980-х роках стає входження до поп-культури так званої World music — музики, що спирається на елементи етнічної музики різних народів.

ABBA

The Rolling Stones

The Beatles

Led Zeppelin

Queen

Майкл Джексон

Deep Purple

Українська народна музика

*Музика - кращий порятunek від болю будь-якого виду.
Ukrainig Kanur*

Українська музика починає свій відлік з часів Київської Русі і в своєму розвитку охоплює практично всі типи музичного мистецтва — народну і професійну, академічну і популярну музику. Сьогодні українська музика в її багатоманітті звучить в Україні та далеко за її межами, вона продовжує розвиватись в народній та професійній традиціях, вона є предметом вивчення науковців.

Музичність та співучість є одними з характерних рис українського народу, музичні традиції на території сучасної України сягають прадавніх часів. Знайдені київськими археологами в околицях Чернігова музичні інструменти — тріскачки з бивнів мамонта датують віком 20 тисяч років. До того ж періоду відносять флейти, знайдені на стоянці Молодове (Чернівецька область).

На фресках Софії Київської (X століття) зображені музики, що грають на різних духових, ударних та струнних (подібних до арфи і лютні) інструментах, а також скоморохи, що танцюють. Ці фрески свідчать про жанрове багатоманіття музичної культури Київської Русі. До XIII століття відносяться літописні згадки про співців Бояна та Митусу.

Про практику народної пісні, що існувала в найдавніші часи на теренах України, можна судити зі старовинних обрядових пісень. Багато з них є відбитком цільного світогляду часів первісної людини, що розкриває ставлення народу до природи та її явищ.

Самобутній національний стиль найбільше повно представлений піснями центрального Придніпров'я. Їм властиві мелодична орнаментика, вокалізація голосних, лади — еолійський, іонійський, дорійський (нерідко хроматизований), міксолідійський. Зв'язки з білоруським, і російським фольклором особливо яскраво виявляються у фольклорі Полісся.

У Прикарпатті й Карпатах розвинулися свої відмінні пісенні стилі. Їх визначають як гуцульський і лемківський діалекти. Гуцульський фольклор відрізняється архаїчними рисами в мелосі й виконавській манері (інтонування, наближене до натурального ладу, низхідні глісандо в закінченнях фраз, спів з вигуками, імпровізаційна мелізматика, силабічний речитатив), взаємодією вокального й інструментального начал, зв'язками з молдавським і румунським фольклором. В ладовому відношенні гуцульському фольклору притаманний особливий — гуцульський лад, а також — еолійський, іонійський та дорійський. Для лемківського діалекту характерні зв'язки з польською, угорською, словацькою пісенністю, що проявляються в гостро пульсуючому синкопованому ритмі, переважанні мажору над мінором, пануванні силабічного речитативу.

В. М. Васнецов. Боян, 1910 р.

Українська музика радянської доби

*Музика не думає, вона лише втілює чужі думки.
Л. Бетховен*

1930-ті — 1950-ті роки

Починаючи з другої половини 1930-х років музичне мистецтво радянської України розвивалося переважно у руслі соцреалізму, що став єдиним офіційно дозволеним в СРСР «творчим методом» літератури і мистецтва, тоді як митці, що відходили від цього методу піддавались жорсткій критиці й переслідуванням. Зокрема нещадній критиці на пленумах Спілки композиторів піддавались твори Б.Лятошинського і Л. Ревуцького, причому останній після 1934 року практично припинив творчу діяльність, обмежившись викладацькою та редакторською роботою.

У той же час в Україні виникає масова радянська пісня, одним із перших творців якої став К. Є. Богуславський. У 1930-ті роки з'являються перші опери радянської тематики, зокрема «Щорс» Б.Лятошинського (1930), «Перекоп» Ю.Мейтуса (1937). Пісні, присвячені комуністичній партії та її вождям, закріплюються у репертуарах професійних та аматорських колективів.

Вагомий вклад у розвиток українського музичного мистецтва зробив композитор і педагог Микола Вілінський (учень Вітольда Малишевського), який працював спочатку в Одеський, а потім у Київський консерваторії.

На Західній Україні, що до 1939 року входила до складу Польщі, працювали композитори В. А. Барвінський, С. Ф. Людкевич, А. І. Кос-Анатольський, фольклорист Ф. М. Колесса.

У повоєнні часи серед видних українських композиторів — Григорій Верьовка, Костянтин Данькевич, А. Я. Штогаренко та інші. Серед визначних виконавців — український тенор Іван Козловський; широко відомою завдяки виконанню фронтових пісень стала уродженка Харківщини Клавдія Шульженко.

Б.Лятошинський
(1895–1968)

Українська музика радянської доби

1960-ті — 1980-ті роки

1960-ті роки відзначаються проривом української композиторської школи на світову арену, опануванням новітніх течій європейської музичної культури. У Києві створюється група митців «Київський авангард», до якої увійшли композитори, такі як *Валентин Сильвестров*, *Леонід Грабовський*, *Віталій Годзяцький*, *Володимир Губа*. Центральною фігурою в цій групі був диригент *Ігор Блажков*. Внаслідок розходження з ретроградними тенденціями офіційних музичних кіл СРСР Члени «Київського авангарду» зазнавали різного роду утисків. В подальшому кожен з композиторів пішов своїм шляхом в мистецтві, а неформальна група розпалася.

В ці ж роки продовжують працювати композитори *Платон і Георгій Майбороди*, *К. Данькевич*, на цей період припадають останні дві симфонії *Б. Лятошинського*. У 1970-ті — 1980-ті роки стають відомими композитори, що розширили традиційну для української музики пізньоромантичну стилістику за рахунок новітніх прийомів європейського модернізму — *М.Скорик*, *Є.Станкович*, *І.Карабиць*, *В.Бібік* та інші.

Світове визнання отримала національна школа вокального мистецтва. Яскраві імена української оперної сцени — *А. Солов'яненко*, *Д. Гнатюк*, *Б. Руденко*, *Є. Мірошниченко*. Визначною подією музичного життя стала постановка опери *Д. Шостаковича «Катерина Ізмайлова»* у Києві 1965 року.

Паралельно із формуванням поп-музики в Західних країнах, в Україні, як і інших радянських республіках досягає свого розквіту радянська естрада. Особливо виділяється творчість *Володимира Івасюка*, автора понад 100 пісень, чиє життя трагічно обірвалось 1979 року.

Серед композиторів-піснярів цих років також відомі *О. І. Білаш*, *В. Верменич*, пізніше — *І. Карабиць*. Популярність завоювали такі естрадні виконавці як *Софія Ротару*, *Назарій Яремчук*, *Василь Зінкевич*, *Ігор Білозір*, *Тарас Петриненко*, *Алла Кудлай* та інші. Паралельно започатковувалися і типово модерні музичні та музично-поетичні проекти, серед яких сатиричний театр «*Не журисть!*» *В.Морозова* (1970-і рр.), гурт «*Мертвий півень*» та рок-бардівська група «*Плач Єремії*» (друга половина 1980-х рр.).

*Л. Грабовський,
нар. 1935*

Володимир Івасюк

Сучасна академічна музика

*Музика – джерело радості мудрих людей, вона здатна викликати в народі добрі думки, вона глибоко проникає в його свідомість і легко змінює вдачі та звичаї.
Євонь-узи*

Значна кількість сучасних українських композиторів є членами Національної спілки композиторів, серед них — 17 народних артистів України, 54 заслужених діяч мистецтв України, 16 лауреатів Національної премії України імені Тараса Шевченка, 6 академіків та 3 члена-кореспондента Академії мистецтв України, 35 докторів наук, 59 професорів тощо. За особливі досягнення 10 митців нагороджені Відзнакою Президента України Орденом «За заслуги» III ступеня, 1 — орденом Ярослава Мудрого, 1 — орденом Княгині Ольги.

Твори сучасних українських композиторів виконуються головним чином на фестивалях «Київ Музик Фест», «Прем'єри сезону», «Форум музики молодих» (Київ), «Два дні й дві ночі нової музики» (Одеса), «Контрасти» (Львів) та «Дніпровські зорі» (Дніпропетровськ), а також у концертах серії Володимира Рунчака «Нова музика в Україні». У 2009 диригент Роман Кофман започаткував концертну серію «Український авангард» (щорічні концерти Київського камерного оркестру із творами молодих і середнього віку композиторів). У театральному репертуарі — опери «Мойсей» М.Скорика, «Лісова пісня» В.Кирейка та «Палата № 6» В.Зубицького, балет «Різдвяна ніч» Є.Станковича, ряд балетів О.Костіна. Репертуар хорових колективів поповнюється творами Л. Дичко та Г. Гаврилець, інструменталістів — творами Жанни та Левка Колодубів, В.Рунчака тощо. Класична електронна музика представлена композиціями Алли Загайкевич, Івана Небесного та інших.

Володимир Рунчак

Історичні традиції продовжують сучасні оперні співаки України — Вікторія Лук'янець, Володимир Гришко, Валентин Пивоваров, Роман Майборода, Тарас Штонда, Михайло Дідик, Марія Стефюк. Стефан П'ятничко.

В Україні також проводяться численні міжнародні музичні конкурси виконавців-інструменталістів (фортепіанні — пам'яті В.Горовиця та на Батьківщині Прокоф'єва), диригентів — ім. С.Турчака, хорових колективів — ім. М.Леонтовича, співаків — ім. Соломії Крушельницької, бандуристів — ім. Гната Хоткевича, багатопрофільний конкурс імені М.Лисенка та інші.

Сучасна музика

Хороша музика з першого разу, як правило, не бере... з другого обіймає... з третього - не відпускає!
Святослав Вакарчук

На сучасній українській сцені представлені майже всі музичні напрями: від фолку до acid джазу. Активно розвивається клубна культура. Популярність багатьох українських поп-виконавців — Софії Ротару, Ірини Білик, Олександра Пономарьова, ВІА Гра, Верки Сердючки — давно перетнула кордони України і утвердилася в країнах СНД. Популярна музика представлена на фестивалях «Червона рута», «Таврійські ігри», «Чайка» та інших.

Виконавці з України достойно представляли Україну на конкурсах Євробачення, зокрема Руслана, яка синтезувала у своїй музиці фольклорні мотиви карпатського регіону, стала переможницею конкурсу Євробачення - 2004, виборовши для України право на проведення наступного конкурсу — Євробачення - 2005. На Євробаченні - 2007 та Євробаченні - 2008 відзначилися відповідно Верка Сердючка та Ані Лорак, посівши другі місця. Злата Огневич з Євробачення - 2013 привезла до України третє місце.

Поруч з тим розвивається українська рок-музика. Серед найвідоміших гуртів — «Океан Ельзи», «Воплі Відоплясова», «Танок на майдані Конго», «Крихітка», «Скрябін», «Тартак», «Плач Єремії», «Кому Вниз», «Мертвий півень», «Веремій». Регулярно проводяться українські рок-фестивалі «Рок-екзистенція», «Тарас Бульба» та інші.

Серед музичних гуртів здобувають популярність суто вокальні ансамблі, такі як «Пікардійська терція» та «Менсаунд». Представлено в Україні також і мистецтво джазу — міжнародні фестивалі джазової музики проходять у різних містах країни, серед найвідоміших — Jazz Bez та Jazz Koktebel. Значний внесок у популяризацію джазового руху в Україні зробили Володимир Симоненко та Олексій Коган.

Тенденція до використання фольклору сучасними українськими музикантами стає дедалі виразнішою. Одним з перших почав використовувати народні мотиви у рок-музиці у другій половині 1980-х рр. уже легендарний гурт «Воплі Відоплясова». Спираючись на фольклорне підґрунття, нову самобутню українську музику творять «Скрябін», «Мандри», «Гайдамаки», Тарас Чубай, Марійка Бурмака та багато інших виконавців. Свідченням росту інтересу до фольклору стало започаткування в Україні двох фестивалів етнічної музики — «Країна мрій» у Києві та «Шешори» на Івано-Франківщині.

Руслана

Святослав Вакарчук

Олександр Пономарьов

Ірина Білик

Як музика, яку ми слухаємо, впливає на нас?

Вплив класичної музики

Вважається, що класична музика найбільш благотворно, ніж будь-яка інша, впливає на організм людини і її психо-емоційний стан. Найвідомішою «цілющою» музикою вважаються твори Моцарта: у деяких клініках з їхньою допомогою проводять навіть спеціальні курси лікування від різних захворювань. Класична музика впливає на людину заспокійливо. Вона розвиває здатність до візуалізації, народжуючи в уяві слухача зорові образи.

Відповідно до проведених досліджень, найчастіше класичну музику в якості улюбленого жанру вибирають люди, які відчувають гостру потребу в стабільності. Такі люди передбачливі і недовірливі, постійні у своїх звичках, мають схильність замикатися в собі. А якщо ви до того ж самі граєте і вже змогли придбати музичний інструмент, тоді можете спокійненько насолоджуватися улюбленими композиціями в будь-який зручний для вас час.

Вплив поп-музики

Мабуть, це єдиний стиль музики, який не має впливу на людину. Таку музику включають найчастіше для того, щоб створити фон. І це не дивно — сенсу в сучасних текстах поп-пісень часто настільки мало, що перерахування «колобка» принесе набагато більше користі, а в якості музики використовується веселий ненадоїдливий мотивчик, який не відволікає людину від її думок і не відкладається надовго в пам'яті.

Найчастіше любителями такої музики є люди, які звикли ставитися до життя з легкістю. Вони не люблять серйозних стосунків, прагнуть до свободи і незалежності. Велика частина подій в їх житті є всього лише фоном для чогось важливішого, як і їх улюблена музика.

Вплив музики в стилі реп, хіп-хоп

Згідно з дослідженнями американських соціологів, реп і хіп-хоп є улюбленим музичним стилем у більшості неповнолітніх порушників, і 72% опитаних з цієї категорії визнають, що музика впливає на їхні почуття. Втім, тільки 4% з них визнали, що їх протиправна поведінка пов'язана з прослуховуванням репу. У той же час, якщо виключити з прослуховування агресивні і депресивні реп-твори, позитивний реп здатний підняти настрій, викликати бажання спілкуватися з іншими людьми, підштовхнути до активних дій (в позитивній сфері).

Найбільш властива схильність до репу людей в підлітковому віці. Агресивні треки сприймаються підлітком як символ бунту, протиставлення себе навколишньому світу. Позитивні — допомагають позбутися апатії, поганого настрою. Дуже часто шанувальниками репу і хіп-хопу стають люди, які не можуть знайти шляхи для самовираження.

Як музика, яку ми слухаємо, впливає на нас?

Вплив музики в стилі рок, метал

Найбільш поширеною на сьогоднішній день є думка, що важка музика вкрай негативно впливає на психіку людини. Згідно з цією думкою, з часом у любителів року підвищується роздратованість і погіршується пам'ять, відбувається руйнування моральних бар'єрів і з'являється схильність до насильства.

Інша точка зору абсолютно протилежна. На думку її прихильників, важка музика, навпаки, сприятливо впливає на людей, особливо — підлітків, допомагає впоратися з напругою і тиском. Відповідно до проведених серед підлітків досліджень, більшість відмінників воліють саме рок, а це спростовує теорію про погіршення пам'яті.

Перевагу важкій музиці часто віддають люди з багатим внутрішнім світом, цікаві в спілкуванні. Вони досить амбітні, іноді навіть схильні проявити агресію, але в той же час цінують щирі відносини з людьми і не соромляться виявляти свої почуття.

**Висновок напрошується один —
слухайте ту музику, яку ви любите, і
завжди будете перебувати у відмінному
настрої!**

Вплив музики в стилі джаз, блюз і реггі

Музика цих стилів, як ніяка інша, здатна допомогти людині позбутися депресії. Її дія схожа на класичну — вона дозволяє людині «потонути» в мелодії, дати відпочити мозку.

Любителі цих напрямків музики — творчі, поважають себе і впевнені у власних силах, товариські, розкуті, люблять громадську діяльність. Займаючись улюбленою справою в компанії однодумців, вони схильні впасти в азарт.

Однак, вчені з'ясували, що всі позитивні властивості музики сходять нанівець в тому випадку, якщо людині ця музика не подобається. В якості експериментів, любителям того чи іншого музичного жанру було запропоновано протягом довгого часу слухати ту музику, яка, здавалося б, повинна надати позитивний вплив. Так, любителям року було запропоновано слухати джаз, любителям репу — класичну музику, і т.п. З'ясувалося, що у випробовуваних з'являлася головний біль, піднімався тиск, іноді навіть виникало відчуття задухи.

10 дивовижних фактів про музику

Факт №1

Допомагає недоношеним дітям

Дітям, народженим занадто рано, потрібно тривале перебування в лікарні для того, щоб вони набрали потрібну вагу і зміцніли. Щоб прискорити цей процес, у багатьох лікарнях вдалися до впливу музики. Команда канадських учених виявила, що програвши музику недоношеним дітям, можна знизити їх больову чутливість і поліпшити навички харчування, що в свою чергу допомагає новонародженим набрати вагу. В лікарнях використовують музику, яка імітує звуки материнського серцебиття і рухів матки, щоб заколисати малюків, що народилися раніше терміну.

Факт №2

Оживляє пониклі рослини

Якщо музика допомагає дітям рости, чи може вона те ж саме зробити і з рослинами? У 1973 році дослідники провели дослідження, щоб з'ясувати, як музика впливає на рослини.

Вони програвали одній групі рослин рок музику, а іншим — легкі спокійні мелодії. До кінця дослідження, рослини, на які впливали легкою музикою, були однорідного розміру, зеленими і квітучими, і навіть схилилися до джерела музики. Рослини, які підживлювалися рок музикою, виростили високими, але були пониклими, їх листя вицвілими, а самі вони начебто відвернулися від радіо.

Факт №3

Відновлює після травми мозку

Багато людей, які пережили травми мозку, можуть зіткнутися з довготривалими труднощами, пов'язаними з вимовою і пересуванням. Як лікування, деякі фахівці використовують музику, щоб стимулювати ті області мозку, які відповідальні за ці дві функції.

Коли люди з неврологічними порушеннями, викликаними інсультом або хворобою Паркінсона, чують музичний ритм, це допомагає їм відновити симетричний крок і відчуття рівноваги. Удари ритму в музиці служать підказкою для мозку.

Факт №4

Запобігає втраті слуху

Звичайно, музика не зможе вилікувати вас, якщо ви вже втратили слух, але вона може запобігти його втраті. Під час одного з досліджень, в якому взяло участь 163 дорослих, 74 з яких були музикантами, учасників попросили пройти ряд тестів на прослуховування.

Музиканти сприймали звуки краще, ніж не музиканти, причому ця різниця збільшувалась з віком. Тобто 70-річний музикант краще чув мову в галасливій обстановці, ніж 50-річний не музикант.

Факт №5

Зцілює розбите серце

Насправді тут мова йде про серцевий напад. Справа в тому, що музика допомагає пацієнтам, які відновлюються після серцевого нападу або операції на серці, знижуючи кров'яний тиск, сповільнюючи частоту серцевих скорочень і зменшуючи тривожність.

Як профілактичний засіб рекомендується слухати радісну музику або пісні, які змушують вас краще себе почувати.

Прослуховування мелодій, які викликають позитивні емоції, покращує циркуляцію крові, розширює кровоносні судини і в цілому сприяє оздоровленню судинної системи.

10 дивовижних фактів про музику

Факт №6

Підвищує спортивні досягнення

У 2005 році, британські вчені з'ясували, що прослуховування музики під час спортивних тренувань може підвищити результативність на 20 відсотків. Цей ефект можна порівняти із застосуванням допінгу, до якого вдаються деякі спортсмени, за винятком того факту, що музика ніяк не проявиться в тестах на заборонені речовини.

Для кращих результатів, слухайте музику з швидким темпом під час інтенсивних тренувань і повільну музику під час перепочинку.

Факт №9

Зменшує біль

Американські вчені з Університету Юта продемонстрували, що музика також ефективна, як і відволікаюча тактика, для людей, схильних до тривоги через біль. В результаті прослуховування музики люди відчувають менше болю.

У дослідженні, в якому взяли участь 143 людини, музика допомагала учасникам знизити тривогу, коли на їх пальці впливали електродами, які викликали невеликий біль.

Музика активізує сенсорні шляхи, які приглушують больові відчуття, і сприяють розумовому та емоційному залученню.

Факт №7

Робить сприйнятливим

У 2008 році, британські дослідники вирішили вивчити, як слова музики впливають на ставлення та поведінку підлітків. Щоб це перевірити, одній групі підлітків програвали соціальні пісні з позитивним змістом, а іншій групі пісні з нейтральною ідеєю.

Потім дослідники вирішили перевірити, як відреагують підлітки на ситуацію, коли дослідник «випадково» упускає олівець. Учасники з групи, які прослухали позитивно налаштовану пісню, не тільки швидше пропонували свою допомогу, але і в п'ять разів частіше піднімали олівець, ніж в іншій групі.

Факт №8

Покращує пам'ять

У дітей, які займаються музикою, поліпшуються розумові здібності. Учені з Гонконгу з'ясували, що уроки музики покращують результати дітей по тестах, де потрібно згадати слова зі списку.

Чим більше людина займалася музикою в дитинстві, тим краще була її вербальна пам'ять. Діти, які займалися музикою, вивчали, згадували і утримували в пам'яті слова краще, ніж інші діти. Причому навички запам'ятовування поліпшувалися пропорційно тому, як довго дитина займалася музикою.

Факт №10

Покращує смакові якості

Можливо, скоро виробники вина будуть писати на етикетці, яку мелодію найкраще слухати до їх продукту. В одному з недавніх досліджень вчені з'ясували, що певний тип музики може поліпшити смакові якості вина на 60 відсотків.

У дослідженні, учасники, які пробували вино, заявляли, що біле вино було більш освіжаючим, якщо за столом звучала завзята бадьора музика.

Смак червоного вина змінювався приблизно на 60 відсотків, коли відвідувачі слухали «могутню і важку музику».

Список використаних джерел

1. 1 жовтня - Міжнародний День музики. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://allref.com.ua/ru/skachaty/1__jovtnya_-_Mijnarodniiy_Den-_muziki
2. Становлення музичного мистецтва. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://muzmu.blogspot.com/2013/03/blog-post.html>
3. Давньогрецька музика. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Давньогрецька_музика
4. Музика Середньовіччя. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Музика_Середньовіччя
5. Музика епохи Відродження. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Музика_епохи_Відродження
6. Музика в епоху Просвітництва. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sites.google.com/site/muzikaq/muzika-v-rizni-epohi>
7. Віденський класицизм. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Віденська_класична_школа
8. Українська народна музика. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Українська_музика
9. Як музика, яку ми слухаємо, впливає на нас?. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cikavosti.com/yak-muzika-yaku-mi-sluhayemo-vplivaye-na-nas/>
10. Десять дивовижних фактів про музику. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cikavosti.com/desyat-divovizhnih-faktiv-pro-muziku/>

Музика – це найвиразніша мова.

Мова, що може без жодного слова

Людяи про радість і суми розказати ,

Вміє картину без фарб малювати,

В світі усьому знайде слухача

Без словника й перекладача...

А уявіть , як розквітне чудово

Музика з барвими фарби і слова !

